

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta informačních technologií

Dokumentace projektu z předmětu IFJ a IAL
Implementace překladače jazyka IFJ20

Tým 101, varianta I

Jakšík, Aleš	(xjaksi01)	25%
Vlasáková, Nela	(xvlasa14)	25%
Mráz, Filip	(xmrazf00)	25%
Bělohávek, Jan	(xbeloh08)	25%

5. 12. 2020

Obsah

1	Úvod	3
2	Návrh	4
3	Implementace	4
3.1	Lexikální analýza - <code>scanner.c</code>	5
3.1.1	Dynamický řetězec - <code>dynamicString.c</code>	5
3.2	Syntaktická a sémantická analýza	5
3.2.1	Syntaktická analýza - <code>parser.c</code>	5
3.2.2	Sémantická analýza- <code>parser.c</code>	5
3.2.3	Precedenční analýza výrazů - <code>expression.c</code>	6
3.3	Generování kódů - <code>generator.c</code>	7
4	Konečný automat	8
5	LL gramatika	9
6	LL tabulka	10
7	Zdroje	11

1 Úvod

Zadáním projektu bylo vytvořit překladač imperativního jazyka IFJ20 a na jeho vytvoření se podíleli všichni členové týmu. Naživo jsme se viděli jen jednou, pravidelně jsme však komunikovali pomocí Messengeru a hovory jsme realizovali na společném Discordovém serveru. Práci jsme si rozdělili následovně:

Aleš Jakšík

Vedoucí týmu dostal na práci syntaktickou a sémantickou analýzu vyjma analýzy výrazů, navíc také implementoval tabulku symbolů.

Soubory:

- `parser.c/parser.h`
- `syntable.c/syntable.h`

Nela Vlasáková

Na práci dostala syntaktickou a sémantickou analýzu výrazů, k čemuž patří i implementace obousměrně vázaného seznamu, dokumentaci a testování kódu.

Soubory:

- `expression.c/expression.h`
- `exprList.c/exprList.h`

Filip Mráz

Na starost dostal generování výsledného kódu a implementaci dynamického řetězce, dále se podílel na implementaci obousměrně vázaného seznamu pro lexikální analyzátor.

Soubory:

- `generator.c/generator.h`
- `tokenList.c/tokenList.h`
- `dynamicString.c/dynamicString.h`

Jan Bělohlávek

Honzovým úkolem bylo vytvořit lexikální analyzátor, pro který také vytvořil konečný automat.

Soubory:

- `scanner.c/scanner.h`

2 Návrh

Celý překladač je složen z několika spolupracujících modulů. Každý má většinou jednu hlavní funkci, která je z jiného modulu volána, a tak tedy dojde k jakési komunikaci a předání informací. Kromě vrácení návratové hodnoty mohou takové funkce také zapisovat do různých proměnných (pomocí předání ukazatele na danou proměnnou), a oznamovat tak jiným modulům různé skutečnosti, příkladem by mohlo být například získání datového typu výrazu. Chybová návratová hodnota je předávána vždy zpět od místa, kde se vyskytla, až do `main.c`, kde je vyhodnocena, je na standartní chybový výstup vytištěna chybová hláška a program je ukončen s touto předávanou hodnotou.

K implementaci jsme využili dvou datových struktur - **binárního stromu** (pro tabulku symbolů) a **oboustranně vázaného seznamu**, který je používán jak pro nahrání celého vstupního souboru, tak například pro předávání výrazů k analýze, nebo následně předání výrazu ve formě postfixu k tištění.

Pro lexikální analýzu jsme využili **konečného automatu**, při syntaktické kontrole jsme využili LL-gramatiky a **metody rekurzivního sestupu**. Výrazy jsme zpracovali podle **precedenční syntaktické analýzy**.

3 Implementace

Jako první je ze souboru `main.c` volán syntaktický/sémantický analyzátor - `parser.c`. Ten si zavolá lexikální analyzátor (jde tedy o syntaxi řízený překlad), který projde celý vstupní soubor, provede lexikální analýzu podle konečného automatu a vytvoří obousměrně vázaný seznam *S* tzv. *Tokeny* [Kód 1].

```
typedef struct Token {
    TokenType t_type;
    tStr *attribute;
    struct Token *lptr;
    struct Token *rptr;
} *TokenPtr;
```

Kód 1: Implementace struktury tokenu

Tento seznam pak předá zpět syntaktickému/sémantickému analyzátoru, který jej projde a provede syntaktickou kontrolu podle LL gramatiky, následně pak zkontroluje sémantiku. Pokud narazí na místo, kde by se měl nacházet výraz, vytvoří z něj další obousměrně vázaný seznam a pošle jej na precedenční analýzu do `expression.c`, kde je výraz zkontrolován jak po sémantické, tak syntaktické stránce, a v případě, že je vše v pořádku, je vstupní seznam reprezentující výraz převeden na postfix a odeslán dále do generátoru výstupního kódu.

3.1 Lexikální analýza - `scanner.c`

Lexikální analýza je řízena konečným automatem [Obrázek 1]. Ze vstupu načte vždy jeden znak a postupně je přidává do předem připraveného řetězce, dokud nedojde do stavu, kdy může tento řetězec přijmout nebo zamítnout. Pokud jej může přijmout, vytvoří z něj *Token* a přidá jej do obousměrně vázaného seznamu, který poté, co naráží na EOF (v místě, kde EOF může podle automatu přijít), považuje soubor za lexikálně korektní a předá jej zpět do `parser.c`.

3.1.1 Dynamický řetězec - `dynamicString.c`

Práci s řetězcí máme řešenou pomocí implementace vlastního dynamického řetězce. Při inicializaci je alokováno místo o předem dané velikosti `STRING_LEN` a při každém přidání nového znaku do takto inicializovaného řetězce se v případě, že místo v paměti již existujícího řetězce není dostačující, zvětší vyhrazený prostor o dalších `STRING_LEN`, což je předem vytvořená konstanta o hodnotě 10.

3.2 Syntaktická a sémantická analýza

Syntaktická kontrola je řízena pravidly **LL gramatiky**, informace potřebné k sémantické kontrole (existence proměnných a funkcí, datové typy a podobně) jsou uchovávány v **tabulce symbolů** implementované pomocí binárního stromu.

3.2.1 Syntaktická analýza - `parser.c`

Začátkem syntaktické analýzy je kontrola, jestli vstupní soubor obsahuje povinnou hlavičku. Následně se celý seznam, který obsahuje *Tokeny* reprezentující vstupní soubor, projde poprvé. Funkce `buidInFunc` projde všechny hlavičky funkcí, uloží je do tabulky symbolů spolu s informacemi o vstupních a výstupních parametrech (počet a datový typ). Také zkontroluje, že poslední funkcí je `main`. Po provedení tohoto prvního běhu se pak celý seznam projde znovu a kontrolují se těla jednotlivých funkcí. Tato kontrola se řídí pravidly LL gramatiky [Obrázek 5].

3.2.2 Sémantická analýza- `parser.c`

Při procházení těla funkcí se do tabulky symbolů nahrávají informace o proměnných. Každé tělo představuje novou tabulku symbolů a postup vytváření tabulek je následující:

1. **Vstup do těla** (funkce, konstrukce `if`, cyklus)
2. **Vytvoří se nová tabulka symbolů** a vloží se do seznamu tabulek symbolů (vždy na první místo)
 - Hlavička cyklu je vždy samostatná nová tabulka, tudíž je zaručeno, že v ní lze použít proměnné definované dříve a zároveň, že proměnné definované v hlavičce budou dostupné v jejím těle
3. **Odchod z těla** znamená odstranění tabulky ze seznamu tabulek symbolů

Ověření, že nějaká proměnná již byla definována (a případné získání datového typu a podobně), pak vypadá tak, že se první podíváme do tabulky na začátku seznamu, a pokud nic nenajdeme, jdeme hlouběji, dokud ji nenajdeme, v opačném případě pak nastává chyba.

3.2.3 Precedenční analýza výrazů - `expression.c`

Hlavní funkcí analyzátoru výrazů je funkce `parseExp`. Ta obdrží seznam *Tokenů*, podle kterého následně vytvoří vlastní seznam, kde jsou prvky identifikovány podle symbolů precedenční tabulky, kterou je celá precedenční analýza řízena.

Ta je v kódu implementována jako dvourozměrné pole znaků:

		input							
opStack		+	-	*	/	()	cmp	\$
	+	R	R	S	S	R	S	R	R
	-	R	R	S	S	R	S	R	R
	*	R	R	R	R	R	S	R	R
	/	R	R	R	R	R	S	R	R
	(S	S	S	S	R	S	R	R
)	S	S	S	S	S	S	S	E
	cmp	R	R	R	R	R	E	R	R
	\$	S	S	S	S	S	S	E	A

Princip pro postup při precedenční analýze (a zároveň systém více seznamů) byl nastudován zde [2]. Žádný kód nebyl převzat. Analýza pracuje se třemi seznamy:

1. `input` reprezentující vstupní výraz
2. `idStack`, do kterého se vkládají výrazy
3. `opStack`, kam jsou vkládány operátory

Proměnná, ať už jde o nějaký identifikátor, číslo, desetinný literál nebo řetězec, je klasifikováno jako E (tedy jako výraz). Pokud při procházení seznamem narazíme na prvek označný jako E, rovnou jej vložíme do příslušného seznamu. Samotný proces precedenční analýzy pak probíhá následovně:

1. Symbol z precedenční tabulky získáme vždy zadáním "souřadnic":

`precTable[x][y]`

kde `x` reprezentuje symbol na konci seznamu `OpStack` a `y` reprezentuje symbol, na který se právě díváme ve vstupním seznamu.

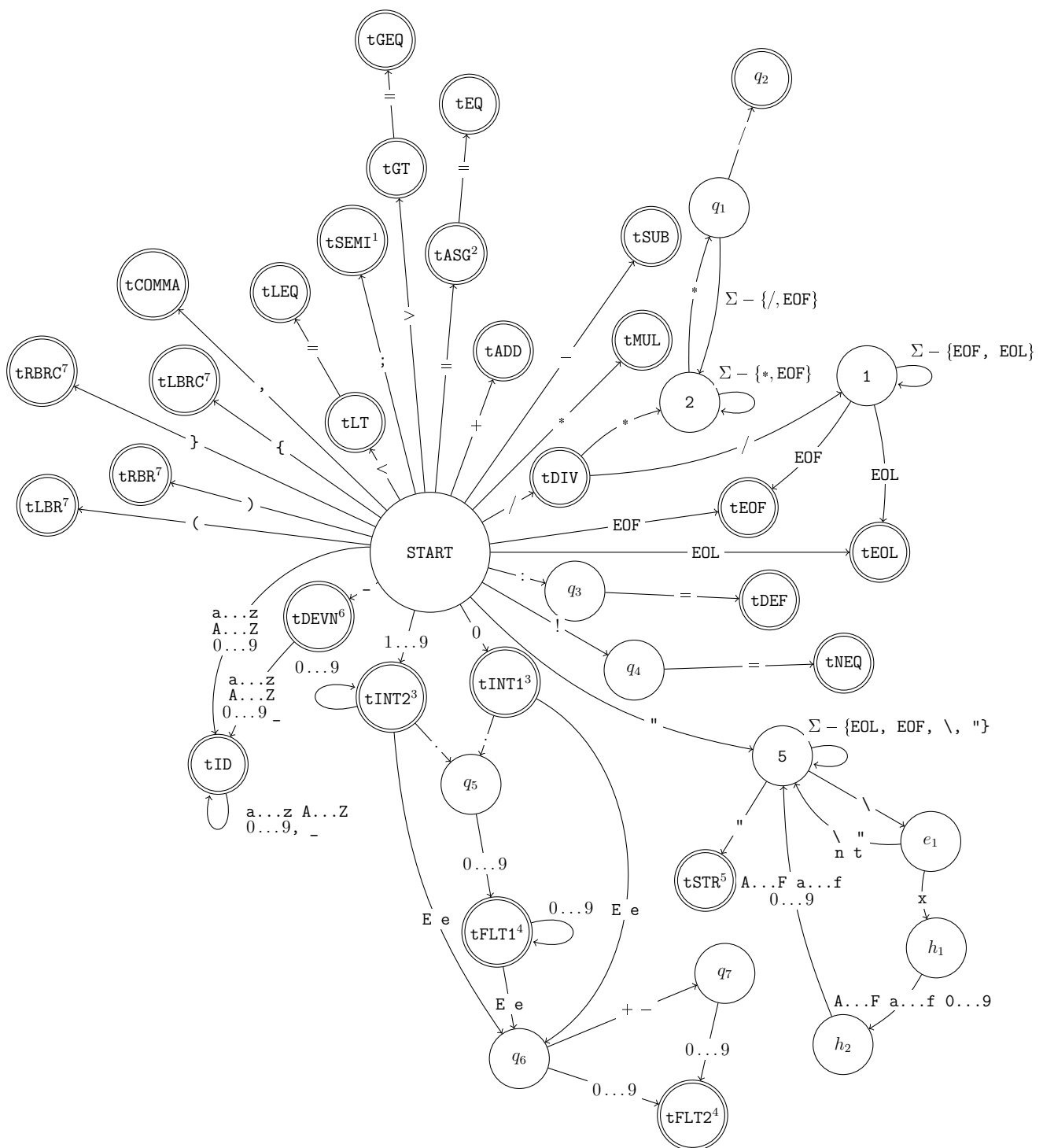
2. Pokud dostaneme R, provedeme redukci
3. Pokud dostaneme S, provedeme přesunutí symbolu ze vstupu `input` na `opStack`
4. Pokud dostaneme A, kontrolujeme, konečné podmínky přijetí výrazu a pokud projdou v pořádku, výraz převádíme na *postfix*.

Princip převodu z notace *infix* na *postfix* byl nastudován zde [1]. Žádný kód nebyl převzat. Redukce je prováděna na základě následujících pravidel:

$$\begin{array}{lcl}
 (E) & \rightarrow & E \\
 E + E & \rightarrow & E \quad E - E \rightarrow E \\
 E / E & \rightarrow & E \quad E * E \rightarrow E \\
 E < E & \rightarrow & E \quad E > E \rightarrow E \\
 E \geq E & \rightarrow & E \quad E \leq E \rightarrow E \\
 E == E & \rightarrow & E \quad E != E \rightarrow E
 \end{array}$$

3.3 Generování kódů - `generator.c`

4 Konečný automat

Obrázek 1: Deterministický konečný stavový automat⁸

¹tSEMI změněno z tSEMICOLON

²tASG změněno z tASSIGN

³tINT1 a tINT2 obojí reprezentuje token tINT

⁴tFLT1 a tFLT2 obojí reprezentuje token tFLOAT

⁵tSTR změněno z tSTRING

⁶tDEVN změněno z tDEVNULL

⁷tLBR změněno z tLBRACKET, obdobně pro tRBR, tLBRC změněno z tLBRACE

⁸ Σ reprezentuje ASCII hodnoty větší než 32 včetně a ASCII hodnoty 10, 13 a EOF

5 LL gramatika

```
<START>      -> package main EOL <SCEL>
<SCEL>       -> func <PROG> EOL <SCEL>
<SCEL>       -> EOL <SCEL>
<SCEL>       -> EOF
<PROG>       -> id ( <PARAMS_DEF> ) <RET> { <BODY> }
<BODY>       -> eps
<BODY>       -> return <VALUE_EXTRA>
<BODY>       -> EOL <BODY>
<BODY>       -> if <IF> EOL <BODY>
<BODY>       -> for <FOR> EOL <BODY>
<BODY>       -> id <ID> EOL <BODY>
<ID>         -> ( <PARAMS> )
<ID>         -> := <EXPR_TYPE>
<ID>         -> <ID_MORE> = <ID_ASSIGN>
<ID_MORE>    -> eps
<ID_MORE>    -> , id <ID_MORE>
<EXPR_TYPE>  -> <TYPE>
<EXPR_TYPE>  -> <EXPR>
<EXPR_TYPE_M> -> eps
<EXPR_TYPE_M> -> , <EXPR_TYPE> <EXPR_TYPE_M>
<TYPE>       -> id
<TYPE>       -> INTEGER_VAL
<TYPE>       -> FLOAT_VAL
<TYPE>       -> STRING_VAL
<VALUE_EXTRA> -> <EXPR_TYPE> <EXPR_TYPE_M>
<ID_ASSIGN>  -> <VALUE_EXTRA>
<ID_ASSIGN>  -> id ( <PARAMS> )
<DATA_TYPE>  -> int
<DATA_TYPE>  -> string
<DATA_TYPE>  -> float64
<PARAMS>     -> eps
<PARAMS>     -> <TYPE> <TYPE_MORE>
<TYPE_MORE>  -> eps
<TYPE_MORE>  -> , <TYPE> <TYPE_MORE>
<PARAMS_DEF> -> eps
<PARAMS_DEF> -> id <DATA_TYPE> <PARAMS_DEF_M>
<PARAMS_DEF_M> -> eps
<PARAMS_DEF_M> -> , id <DATA_TYPE> <PARAMS_DEF_M>
<RET>        -> eps
<RET>        -> ( <RET_BODY> )
<RET_BODY>   -> eps
<RET_BODY>   -> <DATA_TYPE> <RET_BODY_M>
<RET_BODY_M> -> eps
<RET_BODY_M> -> , <DATA_TYPE> <RET_BODY_M>
<IF>         -> <EXPR> { <BODY> } else { <BODY> }
<FOR>        -> <EXPR_TYPE> ; <EXPR> ; <EXPR> { <BODY> }
```

Obrázek 2: LL gramatika

6 LL tabulka

	package	main	EOL	EOF	func	id	()	{	}	return	if	for	:=	=	,	INTEGER_VAL	FLOAT_VAL	STRING_VAL	int	string	float64	;	\$
<START>																								
<SCEL>			3	4	2																			
<PROG>						5																		
<BODY>			8			11				6	7	9	10											6
<ID>							12							13		14								
<ID_MORE>															15	16								15
<EXPR_TYPE>						17										17	17	17						
<EXPR_TYPE_M>			19							19						20								19
<TYPE>						21											22	23	24					
<VALUE_EXTRA>						25											25	25	25					
<ID_ASSIGN>						27											26	26	26					
<DATA_TYPE>																				28	29	30		
<PARAMS>						32		31									32	32	32					31
<TYPE_MORE>								33								34								33
<PARAMS_DEF>						36		35																35
<PARAMS_DEF_M>								37								38								37
<RET>							40		39															39
<RET_BODY>								41												42	42	42		41
<RET_BODY_M>								43								44								43
<IF>																								
<FOR>						46											46	46	46					

Obrázek 3: LL tabulka

7 Zdroje

- [1] academy, R.: Infix, Prefix and Postfix expressions. [online]. Dostupné z: <https://runestone.academy/runestone/books/published/pythonds/BasicDS/InfixPrefixandPostfixExpressions.html>
- [2] Niemann, T.: Operator precedence parsing. [online]. Dostupné z: <https://epaperpress.com/oper/download/OperatorPrecedenceParsing.pdf>